

Öppet regionalt seminarium 2012 i Kappelshamn

Temat för det öppna seminariet i Kappelshamn tisdag den 7 augusti 2012 var Vindkraftens påverkan på människors intressen och lokal nytta.

Arrangörer var som vanligt Högskolan på Gotland, Nätverket för vindbruk och CVI –Centrum för Vindbruk.

Eftermiddagen började med en rundtur i buss, som lockade ett 40-tal deltagare. Guide var Angelica Widing, projektledare vid företaget wpd, som planerar utbyggnad av vindkraftverk i Hangvar. Projektet kallas Forsvidar och omfattar numera 13 verk. Deltagarna fick från olika utsiktspunkter ”se” hur verken kommer att se ut i landskapet, med hjälp av fotomontage.

Studiebesöket. Angelica Widing från wpd berättar om projektet Forsvidar.

Efter studiebesöket var det dags för det öppna seminariet i Folkets hus och det lockade ett 50-tal deltagare. Frågestunden handlade en hel del om närboendes problem med buller från vindkraftverk. Några vittnade om saknaden efter den stora tystnaden.

Seminariet inleddes med att Liselotte Aldén, företrädare för Högskolan på Gotland och Nätverket för vindbruk, hälsade välkomna och förklarade syftet med mötet.

– Det här är en fortsättning på de öppna seminarier vi inledde förra året. Det pågår en debatt om vindkraften i samhället och högskolan har som uppgift att samverka med samhället och förmedla kunskap samt delta i en konstruktiv och respektfull dialog. Vi själva tar inte ställning för eller emot.

Svenskarna positiva

Marianne Henningsson, miljöpsykolog vid Linnéuniversitetet i Kalmar, har varit projektledare för en rapport om vindkraftens påverkan på människors intressen. Hon berättade att de 18 medförfattarna granskat 154 internationellt publicerade artiklar och 173 övriga rapporter som skrivits i detta ämne. Kartläggningen har resulterat i en rapport, som finns att ladda ner på CVI:s hemsida.

Marianne Henningsson föreläser om vindkraftens påverkan på människors intressen.

Hon sade att attityderna till vindkraften bland svenskar är positiva, 87 procent tycker den är miljövänlig. 57 procent är fortfarande positiva när det gäller verk i det egna närområdet och 40 procent kan acceptera den nära det egna hemmet.

När det gäller hälsan sade Henningsson att inga större hälsoeffekter har mätts upp. Många människor är dock oroliga för buller från vindkraftverk och hur det kan påverka hälsan. Viss forskning visar svaga samband mellan beräknad ljudnivå från vindkraftverk och självrapporterad sömnstörning. Andra studier har inte visat några sådana samband. Det finns dock för få studier gjorda för att kunna dra några slutsatser. Fler studier behövs.

Sex procent av personer boende inom 35 - 40 dBA tycker att de är mycket störda av bullret, tio procent upplevde att de var störda.

– De som ser vindkraftverken tycker att det bullrar mer.

Vad gäller ekonomin anses vindkraften vara positiv för sysselsättningen och för den lokala arbetskraften. För turismen kan den vara både och, det beror på syftet med resan.

Henningsson sade att människor har en positiv betalningsvilja vad gäller förnybar energi.

– De vill helst satsa på sol, sedan på vind.

Om vindkraften har någon påverkan på fastighetspriserna har inte forskarna sett, men mäklarrapporter säger annat, sade Henningsson.

Det lokala ägandet är viktigt.

– Men avgörande är befintliga nätverk och att det finns medinflytande.

Forskarnas slutsatser och rekommendationer blev:

Oro för buller och för vindkraftverkens påverkan på landskapet berör människor mest. Inga större hälsoeffekter beroende på vindkraft kan visas. Fler studier om buller och upplevda sömnstörningar bör dock göras för att kunna dra några slutsatser. Planeringen av vindkraftverk bör förbättras och dialogen med allmänheten inledas tidigt. Upplevelsevärden bör kartläggas.

Ej råd avstå

Lars Thomsson, nationell och regional vindkraftssamordnare, sade att skälet till att man ska satsa på vindkraft självklart är klimatförändringarna.

- Vi har inte råd att avstå från den satsningen! Vi måste väga det lokala intrånget mot den globala nyttan.

Med siffror visade han de förfärliga hot mot mänskligheten som temperaturhöjningen för med sig.

Vindkraftssatsningen på Gotland omfattar i dag 177 verk och 165 MW ansluten effekt. Vindkraften står för 38 procent av elförsörjningen och det finns skarpa avtal om 195 MW, då är dagens kabeleffekt fullt utnyttjad.

- 50 procent av anläggningarna ägs i dag av gotlänningar, vilket är unikt i Sverige, sade Thomsson.

Den regionala målsättningen är en femdubbling av detta med en självförsörjningsgrad på 300 procent, sade Thomsson.

- Det betyder 400 verk, 230 fler än i dag, och en ansluten effekt på 1 000 MW. Då blir vi världsledande i vindkraft!

Han redogjorde också för den regionala nyttoeffekten av utbyggnaden av vindkraften. Det handlar om investeringar på 19 miljarder kronor, bygdepengen ger 5-10 miljoner kronor årligen medan markarrendena ger 60-80 miljoner kronor. Arbetstillfällena beräknas till 300, varav hälften är varaktiga.

- Till detta kommer utvecklingen av Smart Elnät Gotland, ett projekt på 140 miljoner kronor, för att skapa ett hållbart energisystem. Denna landskapsutveckling kommer också att motverka centraliseringen, sade Thomsson.

Han ville också poängtera att vindkraften inte påverkar miljön för evigt. Man lånar platsen i 25 år, sedan kan man plocka bort verken.

- Enligt Naturvårdsverket ger vindkraften få och små ingrepp i miljön.

Lokal nytta viktig

Andreas Wickman, Gotlands vindelproducenter, GVP, byggde sitt första egna vindkraftverk på tomten 1983. Han sade att miljönyttan med vindkraften är direkt och stor i ett globalt perspektiv, men att nyttan lokalt är mer indirekt.

- Det måste finnas en ekonomisk nytta på lokalplanet, annars blir det motstånd.

Hans förslag:

- Sprid ersättningen för intrång på många händer.
- Ge jobb åt lokal arbetskraft och lokala företag.
- Sprid kunskapen.

Andreas Wickman sade, med erfarenhet från Näsudden i ryggen, att all mark i etableringsområdet bör få intrångsersättning, bostäder bör få ersättning i relation till påverkan, mark som blivit obrukbar bör också ersättas och bygdepengen är viktig för människorna i bygden.

- På Näsudden gav vi människor som bor närmare ett vindkraftverk än 1000 meter, möjlighet att ringa för att stoppa ett verk under sex timmar sommartid, om de tyckte det var nödvändigt. Det skulle de få göra sex gånger per sommar. Men ingen har hört av sig.

Bygdepengen används på Näsudden till så skilda satsningar som bredbandsutbyggnad, vattenförsörjning och äldreboende.

Frågestund där alla medverkande deltog i panelen.

Inga negativa reaktioner

Gunnar Gustafsson, Region Gotland, informerade om öns översiktsplan, två år gammal, som pekar ut de områden som är lämpliga för vindkraftsetablering.

– Vi fick inga negativa reaktioner alls på planen.

Han poängterade att kommunen/regionen har vetorätt men att man på Gotland ännu inte sagt nej till någon etableringsansökan.

Han informerade om hänsyn som måste tas till riksintressena, till försvaret inte minst och 1000-metersgränsen till bebyggelse. Han poängterade att alla utmärkta områden inte kommer att bebyggas, eftersom målet på 1 000 MW kommer att uppnås långt innan dess.

– Mycket viktigt är var i landskapet som verken placeras. De kommer att synas och det är viktigt att undersöka landskapets förutsättningar i varje enskilt fall. Vi ska fortsätta ha ett prydligt landskap!

Bygdepeng ger miljoner

Några lokala vindkraftsintressenter informerade sedan om sina planer i området. Först Angelica Widing från wpd, som också informerade under bussguidningen. Hon berättade att projekteringen började i maj 2010 med markägaravtal och diskussioner med försvaret. Senare samma år blev det samråd med länsstyrelsen och kommunen. I februari 2011 inleddes en örninventering, som ledde till att de först planerade 18 verken minskades till 13. I maj 2011 var det dags för markinventering och under sommaren hölls samrådsmöten med de boende.

– Den bygdepeng som erbjuds de boende är 0,5 procent av omsättningen, vilket blir ungefär 260 000 kronor per år, vilket ger fem miljoner kronor under 20 år, sade Angelica Widing.

Därefter Jens Henrik Kloth, markägare, biolog och naturvårdare.

- Vi är 19 markägare som bildat bolaget Forsviden Vind AB. Vi har markägaravtal med 30 markägare och anser att vi själva vill tillgodogöra oss nyttan av våra marker. Till det kommer vårt engagemang för förnyelsebar energi.

Bolaget förfogar över 500 hektar i fyra socknar. Man vill gärna skapa en park med 19 verk, ”så många som möjligt”.

- Nu ska vi inventera och kartlägga växter och hydrologi. Vi tror vi får plats för 10-15 verk, som ska generera ström för 12 000 hushåll. Det är ju hälften av öns hushåll och med ännu större verk blir det ännu mer energi!

Mikkel Müller informerade om planerna på vindkraft i Boge, via Boge vindkraftspark.

- Våra första planer handlade om 20 verk, men numera pratar vi om sju.

Han talade om höga verk, mellan 120 meter och 186 meter. De sju verken kommer att få effekten 84 MW.

Fårö inte med

Sedan följde en frågestund. Någon frågade Angelica Widing om lönsamheten. Hon svarade att den är beroende av den nya kabeln, som är utlovad till 2017.

En åhörare undrade hur många vindkraftverk man kan bygga utan att människor blir störda av buller och tjut. Vad vet forskarna, undrade han.

Svaret blev att exploatörerna tar hänsyn till de samverkans effekter som uppstår.

En fråga handlade om hur stor andel av den svenska energiproduktionen som vindkraften ska stå för. Ska Sverige fyllas av vindkraftverk?

Lars Thomsson sade att vindkraftens andel just nu är 4,4 procent samt att branschen nu saktat in.

- Det finns utbyggnad för 100 TWh i olika inlämnade ansökningar. Utbyggnaden handlar om huruvida vi kan exportera vindkraftsel i framtiden, vilket ingen kan svara på idag.

Liselotte Aldén sade att planeringsutrymmet i dag är 30 TWh.

- Eftersom vi i dag brukar sju TWh behöver politikerna fatta nya beslut.

Någon undrade varför Fårö inte finns med i vindkraftsplanerna. Gunnar Gustafsson:

– Det finns några mindre ytor som vi bestämt att inte bygga på, som Fårö, Sudret och Kuststräckorna.

Varför har man fastnat just för gränsvärdet 40 decibel när det gäller ljudstörningar, undrade en deltagare. Svaret var att man följer riktlinjerna från Naturvårdsverket. Dessa gäller även nattetid inom industrin.

Andreas Wickman sade, som svar på en fråga, att all energiproduktion får någon form av statligt stöd, och där gynnas kärn- och kolkraftsindustrin av större subventioner.

– Sverige får lägst subventioner för vindkraft jämfört med andra länder.

Liselotte Aldén hänvisade till en mastersuppsats vid högskolan som jämfört subventionerna inom vindkraften i Frankrike, Tyskland, Spanien och Sverige.

Vi är skrämnda!

En deltagare undrade om det inte var tid att ändra ljudnormen, 40 decibel har varit oförändrad sedan 70-talet.

– Naturvårdsverket har sagt att ljudet från vindkraftverken inte liknar något annat swischande. Människor är ju olika känsliga, det sägs att 35 procent av gotlänningarna störs av vindkraften men i övriga landet är det bara 21 procent av svenskarna.

Frågeställaren sade vidare att det är stor skillnad mellan 35 och 40 decibel och ville varna för att många kommer att bli störda i framtiden.

En deltagare, som bor 1,3 kilometer från ett verk sade sig höra detta hela kvällen, lika mycket ute som inne. Han undrade var de 40 decibelen ska mätas, ute eller inne?

Andreas Wickman svarade att mätningen gäller utomhus. Några deltagare klagade över att vindkraftverken i deras närhet störde deras TV-sändningar, samt att 1000-metersgränsen inte hjälper, de hör ett ständigt buller i vardagen.

– Kommunen borde ta större hänsyn till de boende när man ger tillstånd. Man vill ha det tyst där man bor. Sätt upp verken vid Nordkalk istället!

En annan deltagare vittnade om rädsla inför framtiden, när Forsvidar blir verklighet och de ska bygga vindkraftverk ”i orörd natur”.

– Vi bor två kilometer därifrån och i dag har vi det helt tyst, något som vi och andra älskar, man hör sina egna tankar. Det är inte roligt att få en industri inpå oss, vi är skrämnda!

Andreas Wickman svarade att det går att åtgärda verken, reducera effekten, om de upplevs som störande, så att de blir tystare.

Liselotte Aldén summerade kvällen och konstaterade att vittnesmålen om störningar tydligt visar att sådana synpunkter behöver komma fram i ett tidigt skede, redan när regionen planerar sin översiktsplan.

– Men det kan ibland vara svårt att få in sådana synpunkter, sade hon också.

Text: Annika Melin

Foto: Centrum för vindbruk